

Дата: 02.12.2022

Група: 35

Предмет: Захист України

УРОК 9

ТЕМА: «Ліквідація наслідків надзвичайної ситуації»

МЕТА:

- Розглянути поняття ліквідації НС та ДСНС
- Вивчити алгоритм дій при ліквідації НС
- Виховати інформаційно-освічену особу, цікавість до обраної професії, дисципліну та уважність

Вивчення нового матеріалу:

Ліквідація наслідків надзвичайної ситуації - це проведення комплексу заходів, що включає аварійно-рятувальні та інші невідкладні роботи, які здійснюються у разі виникнення надзвичайної ситуації і спрямовані на припинення дії небезпечних факторів, рятування життя та збереження здоров'я людей, а також на локалізацію зони надзвичайної ситуації.

Державна служба України з надзвичайних ситуацій (ДСНС) — центральний орган виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики в сферах цивільного захисту, захист населення і територій від надзвичайних ситуацій та запобігання їх виникненню, ліквідацію надзвичайних ситуацій, рятувальної справи, гасіння пожеж, пожежну та техногенну безпеку, діяльність аварійно-рятувальних служб, профілактику травматизму невинного характеру, а також гідрометеорологічної діяльності.

Державна служба України з надзвичайних ситуацій утворена шляхом реорганізації Міністерства надзвичайних ситуацій і Державної інспекції техногенної безпеки України. З 25 квітня 2014 діяльність Служби спрямовується і координується Кабінетом міністрів через Міністра внутрішніх справ

Рекомендації щодо попередження і ліквідації надзвичайних ситуацій

1. Визначення основних термінів

У цих методичних рекомендаціях терміни вживаються у такому значенні:

аварійно-рятувальна служба – сукупність організаційно об'єднаних органів управління, сил та засобів, призначених для проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт;

аварійно-рятувальне формування – підрозділ аварійно-рятувальної служби, самостійний підрозділ, загін, центр, пожежно-рятувальний підрозділ (частина);

аварійно-рятувальні та інші невідкладні роботи – роботи, спрямовані на пошук, рятування і захист населення, уникнення руйнувань і матеріальних збитків, локалізацію зони впливу небезпечних чинників, ліквідацію чинників, що унеможливають проведення таких робіт або загрожують життю рятувальників;

аварія – небезпечна подія техногенного характеру, що спричинила ураження, травмування населення або створює на окремій території чи території суб'єкта

господарювання загрозу життю або здоров'ю населення та призводить до руйнування будівель, споруд, обладнання і транспортних засобів, порушення виробничого або транспортного процесу чи спричиняє наднормативні, аварійні викиди забруднюючих речовин та інший шкідливий вплив на навколишнє природне середовище;

відновлювальні роботи – комплекс робіт, пов'язаних з відновленням будівель, споруд, підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності, які були зруйновані або пошкоджені внаслідок надзвичайної ситуації, та відповідних територій;

дорожньо-транспортна пригода – подія, що сталася під час руху дорожнього транспортного засобу, внаслідок якої загинули або зазнали травм люди чи заподіяна шкода майну. Рівень надзвичайної ситуації при дорожньо-транспортній пригоді визначається відповідно до Порядку класифікації надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру, що затверджується Кабінетом Міністрів України;

евакуація – організоване виведення чи вивезення із зони надзвичайної ситуації або зони можливого ураження населення, якщо виникає загроза його життю або здоров'ю, а також матеріальних і культурних цінностей, якщо виникає загроза їх пошкодження або знищення;

епідемія – масове поширення інфекційної хвороби серед населення відповідної території за короткий проміжок часу;

епізоотія – широке поширення заразної хвороби тварин за короткий проміжок часу, що значно перевищує звичайний рівень захворюваності на цю хворобу на відповідній території;

епіфітотія – широке поширення на території однієї або кількох адміністративно-територіальних одиниць заразної хвороби рослин, що значно перевищує звичайний рівень захворюваності на цю хворобу на відповідній території;

запобігання виникненню надзвичайних ситуацій – комплекс правових, соціально-економічних, політичних, організаційно-технічних, санітарно-гігієнічних та інших заходів, спрямованих на регулювання техногенної та природної безпеки, проведення оцінки рівнів ризику, завчасне реагування на загрозу виникнення надзвичайної ситуації на основі даних моніторингу, експертизи, досліджень та прогнозів щодо можливого перебігу подій з метою недопущення їх переростання у надзвичайну ситуацію або пом'якшення її можливих наслідків;

засоби протипожежного захисту – технічні засоби, призначені для запобігання, виявлення, локалізації та ліквідації пожеж, захисту людей, матеріальних цінностей та довкілля від впливу небезпечних факторів пожежі;

засоби цивільного захисту – протипожежна, аварійно-рятувальна та інша спеціальна техніка, обладнання, механізми, прилади, інструменти, вироби медичного призначення, лікарські засоби, засоби колективного та індивідуального захисту, які призначені та використовуються під час виконання завдань цивільного захисту;

захисні споруди цивільного захисту – інженерні споруди, призначені для захисту населення від впливу небезпечних факторів, що виникають внаслідок надзвичайних ситуацій, воєнних дій або терористичних актів;

зона можливого ураження – окрема територія, акваторія, на якій внаслідок настання надзвичайної ситуації виникає загроза життю або здоров'ю людей та заподіяна шкода майну;

зона надзвичайної ситуації – окрема територія, акваторія, де сталася надзвичайна ситуація;

інженерний захист територій – комплекс організаційних та інженерно-технічних заходів, спрямованих на запобігання виникненню надзвичайних ситуацій, забезпечення захисту територій, населених пунктів та суб'єктів господарювання від їх наслідків та небезпеки, що може виникнути під час воєнних (бойових) дій або внаслідок таких дій, а також створення умов для забезпечення сталого функціонування суб'єктів господарювання і територій в особливий період;

інженерно-технічні заходи цивільного захисту – комплекс інженерно-технічних рішень, спрямованих на запобігання виникненню надзвичайних ситуацій, забезпечення захисту населення і територій від них та небезпеки, що може виникнути під час воєнних (бойових) дій або внаслідок таких дій, а також створення умов для забезпечення сталого функціонування суб'єктів господарювання і територій в особливий період;

катастрофа – велика за масштабами аварія чи інша подія, що призводить до тяжких наслідків;

класифікаційна ознака надзвичайних ситуацій – технічна або інша характеристика небезпечної події, що зумовлює виникнення обстановки, яка визначається як надзвичайна ситуація;

класифікація надзвичайних ситуацій – система, згідно з якою надзвичайні ситуації поділяються на класи і підкласи залежно від характеру їх походження;

ліквідація наслідків надзвичайної ситуації – проведення комплексу заходів, що включає аварійно-рятувальні та інші невідкладні роботи, які здійснюються у разі виникнення надзвичайної ситуації і спрямовані на припинення дії небезпечних факторів, рятування життя та збереження здоров'я людей, а також на локалізацію зони надзвичайної ситуації;

медико-психологічна реабілітація – комплекс лікувально-профілактичних, реабілітаційних та оздоровчих заходів, спрямованих на відновлення психофізіологічних функцій, оптимальної працездатності, соціальної активності рятувальників аварійно-рятувальних служб (формувань), осіб, залучених до виконання аварійно-рятувальних робіт у разі виникнення надзвичайної ситуації, а також постраждалих внаслідок такої надзвичайної ситуації, передусім неповнолітніх осіб;

надзвичайна ситуація – обстановка на окремій території чи суб'єкті господарювання на ній або водному об'єкті, яка характеризується порушенням нормальних умов життєдіяльності населення, спричинена катастрофою, аварією, пожежею, стихійним лихом, епідемією, епізоотією, епіфітотією, застосуванням засобів ураження або іншою небезпечною подією, що призвела (може призвести) до виникнення загрози життю або здоров'ю населення, великої кількості загиблих і постраждалих, завдання значних матеріальних збитків, а також до неможливості проживання населення на такій території чи об'єкті, провадження на ній господарської діяльності;

небезпечна подія – подія, у тому числі катастрофа, аварія, пожежа, стихійне лихо, епідемія, епізоотія, епіфітотія, яка за своїми наслідками становить загрозу життю або здоров'ю населення чи призводить до завдання матеріальних збитків;

небезпечний чинник – складова частина небезпечного явища (пожежа, вибух, викидання, загроза викидання небезпечних хімічних, радіоактивних і біологічно небезпечних речовин) або процесу, що характеризується фізичною, хімічною, біологічною чи іншою дією (впливом), перевищенням нормативних показників і створює загрозу життю та/або здоров'ю людини;

непрофесійні об'єктові аварійно-рятувальні служби – служби, що створюються з числа інженерно-технічних та інших досвідчених працівників суб'єктів господарювання, які здобули необхідні знання та навички у проведенні аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт і здатні за станом здоров'я виконувати роботи в екстремальних умовах;

неспеціалізована аварійно-рятувальна служба – професійна або непрофесійна аварійно-рятувальна служба, яка має підготовлених рятувальників та відповідні засоби цивільного захисту і призначена для проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт, які не потребують відповідної спеціалізації;

об'єкт підвищеної небезпеки – об'єкт, який згідно із законом вважається таким, на якому є реальна загроза виникнення аварії та/або надзвичайної ситуації техногенного чи природного характеру;

Оперативно-рятувальна служба цивільного захисту – спеціальне невійськове об'єднання аварійно-рятувальних та інших формувань, органів управління такими формуваннями системи центрального органу виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері цивільного захисту;

оповіщення – доведення сигналів і повідомлень органів управління цивільного захисту про загрозу та виникнення надзвичайних ситуацій, аварій, катастроф, епідемій, пожеж тощо до центральних і місцевих органів виконавчої влади, підприємств, установ, організацій та населення;

пожежа – неконтрольований процес знищення або пошкодження вогнем майна, під час якого виникають чинники, небезпечні для істот та навколишнього природного середовища;

пожежна безпека – відсутність неприпустимого ризику виникнення і розвитку пожеж та пов'язаної з ними можливості завдання шкоди живим істотам, матеріальним цінностям і довкіллю;

пожежна охорона – вид діяльності, який полягає у запобіганні виникненню пожеж і захисті життя та здоров'я населення, матеріальних цінностей, навколишнього природного середовища від впливу небезпечних чинників пожежі;

постраждалі внаслідок надзвичайної ситуації техногенного або природного характеру (далі - постраждалі) – особи, здоров'ю яких заподіяна шкода внаслідок надзвичайної ситуації;

професійна аварійно-рятувальна служба – аварійно-рятувальна служба, працівники якої працюють за трудовим договором, а рятувальники, крім того, проходять професійну, спеціальну фізичну, медичну та психологічну підготовку;

реагування на надзвичайні ситуації та ліквідація їх наслідків – скоординовані дії суб'єктів забезпечення цивільного захисту, що здійснюються відповідно до планів реагування на надзвичайні ситуації, уточнених в умовах конкретного виду та рівня надзвичайної ситуації, і полягають в організації робіт з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації, припинення дії або впливу небезпечних факторів, викликаних нею, рятування населення і майна, локалізації зони надзвичайної ситуації, а також ліквідації або мінімізації її наслідків, які становлять загрозу життю або здоров'ю населення, заподіяння шкоди території, навколишньому природному середовищу або майну;

сили цивільного захисту – аварійно-рятувальні формування, спеціалізовані служби та інші формування цивільного захисту, призначені для проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт з ліквідації надзвичайних ситуацій;

система оповіщення – комплекс організаційно-технічних заходів, апаратури і технічних засобів оповіщення, апаратури, засобів та каналів зв'язку, призначених для своєчасного доведення сигналів та інформації про виникнення надзвичайних ситуацій до центральних і місцевих органів виконавчої влади, підприємств, установ, організацій та населення;

спеціалізована аварійно-рятувальна служба – професійна аварійно-рятувальна служба, яка має підготовлених рятувальників та відповідні засоби цивільного захисту і призначена для проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт з особливим ризиком для життя та здоров'я, зокрема для гасіння газових фонтанів, проведення водолазних та гірничорятувальних робіт;

спеціалізована служба цивільного захисту – підприємства, установи, організації, об'єднані для виконання завдань у сфері цивільного захисту відповідної функціональної спрямованості;

стихійне лихо – природне явище, що діє з великою руйнівною силою, заподіює значну шкоду території, на якій відбувається, порушує нормальну життєдіяльність населення, завдає матеріальних збитків;

техногенна безпека – відсутність ризику виникнення аварій та/або катастроф на потенційно небезпечних об'єктах, а також у суб'єктів господарювання, що можуть створити реальну загрозу їх виникнення. Техногенна безпека характеризує стан захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного характеру. Забезпечення техногенної безпеки є особливою (специфічною) функцією захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій.

2. Основні завдання під час реагування на надзвичайні ситуації

ДСНС бере участь у заходах з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій (далі – НС) силами та засобами регіональних управлінь, органів охорони державного кордону, загонів Морської охорони, навчальних закладів та органів забезпечення (далі – органи (підрозділи) ДСНС) одночасно з виконанням завдань з охорони державного кордону

Основними завданнями ДСНС є:

участь у виконанні заходів додержання правового режиму надзвичайного стану;

інформування відповідних державних органів та громадян про аварії, пожежі, катастрофи, стихійне лихо та інші надзвичайні події на державному кордоні України, у прикордонній смузі та в контрольованих прикордонних районах;

прийняття рішення відповідно до законодавства щодо надання дозволу на перетинання державного кордону у спрощеному порядку.

2.2. Основні обов'язки ДСНС під час реагування на НС:

інформування підрозділів Державної служби України з надзвичайних ситуацій (далі - ДСНС) про ознаки загрози виникнення або виникнення НС в межах відповідальності;

здійснення заходів оповіщення, а за потреби й термінової евакуації особового складу органів (підрозділів) ДСНС, членів їхніх сімей (інших осіб – за можливості), озброєння та боєприпасів, визначених документів і матеріальних цінностей за межі району впливу небезпечних факторів, що виникають у результаті НС у межах відповідальності;

супроводження підрозділів ДСНС до місця (району), де сталася НС, у межах відповідальності органів (підрозділів) ДСНС (за потреби у ході проведення спільних заходів);

запровадження у необхідних випадках додаткових тимчасових обмежень на в'їзд і провадження робіт у прикордонній смузі та контрольованому прикордонному районі, в межах яких знаходиться район локалізації НС, якщо це не загрожує життю та здоров'ю особового складу;

надання допомоги підрозділам ДСНС у проведенні евакуації постраждалих осіб, тварин, документів і матеріальних цінностей з районів НС у межах відповідальності органів (підрозділів) ДСНС;

надання дозволу на перетинання державного кордону України у спрощеному або пріоритетному (позачерговому) порядку особами, транспортними засобами та вантажами аварійно-рятувальних і пожежно-рятувальних підрозділів ДСНС України, які направляються для надання допомоги іноземним державам у локалізації та ліквідації наслідків НС, проведення пошуково-рятувальних робіт;

надання за згодою органів Державної фіскальної служби України та компетентних органів суміжних держав дозволу на перетинання особами державного кордону України, переміщення транспортних засобів, вантажів поза пунктами пропуску через державний кордон України за наявності невідкладних обставин, пов'язаних з ліквідацією НС і їх наслідків, загрози людському життю та за відсутності загрози національній безпеці України;

участь у проведенні аварійно-рятувальних робіт на воді в межах відповідальності силами та засобами загонів морської охорони;

забезпечення особистої безпеки особового складу під час виконання завдань з охорони державного кордону за несприятливих умов НС;

інші повноваження у випадках, передбачених чинним законодавством.

2.3. Особливості виконання завдань ДСНС під час реагування на надзвичайні ситуації в умовах надзвичайного стану

У разі виникнення особливо тяжких НС, що створюють загрозу життю і здоров'ю значних верств населення і потребують термінового проведення великих обсягів аварійно-рятувальних і відновлювальних робіт, та запровадження надзвичайного стану відповідно до

Указу Президента України про введення надзвичайного стану органи та підрозділи ДСНС можуть залучатися до виконання аварійно-рятувальних і відновлювальних робіт. Умови залучення органів (підрозділів) ДСНС до ліквідації наслідків НС визначаються Президентом України відповідно до Конституції України та Закону України «Про правовий режим надзвичайного стану».

Порядок взаємодії органів (підрозділів) ДСНС, які залучаються до виконання аварійно-рятувальних і відновлювальних робіт, заходів при запровадженні надзвичайного стану з органами (підрозділами, формуваннями) міністерств та інших центральних і місцевих органів виконавчої влади, органами місцевого самоврядування визначається Президентом України.

2.4. Особливості виконання завдань ДСНС під час реагування на надзвичайні ситуації в умовах воєнного стану

В умовах воєнного стану ДСНС здійснює повноваження, надані їй Конституцією України та законами України, і забезпечує виконання заходів, передбачених Законом України «Про правовий режим воєнного стану».

У період воєнного стану повноваження Державної прикордонної служби України не припиняються.

За рішенням Ради національної безпеки і оборони України, введеним у дію в установленому порядку Указом Президента України, органи ДСНС можуть залучатися до вирішення завдань, пов'язаних із ліквідацією НС, які виникли в період дії воєнного стану, і їх наслідків відповідно до призначення та специфіки діяльності ДСНС.

3. Дії при надзвичайних ситуаціях

3.1. Дії органів ДСНС у разі запровадження на території, що знаходиться в межах їх відповідальності, відповідних режимів функціонування системи захисту населення і територій

Залежно від обстановки, ступеня поширення прогнозованої або такої, що виникла, НС у межах конкретної території в установленому законодавством порядку запроваджується один з таких режимів функціонування системи захисту населення і територій:

режим повсякденного функціонування – за умов нормальної виробничо-промислової, радіаційної, хімічної, біологічної (бактеріологічної), сейсмічної, гідрогеологічної і гідрометеорологічної обстановки, за відсутності епідемій, епізоотій, епіфітотій тощо;

режим підвищеної готовності – у разі істотного погіршення виробничо-промислової, радіаційної, хімічної, біологічної (бактеріологічної), сейсмічної, гідрогеологічної і гідрометеорологічної обстановки або отримання інформації (прогнозу) про загрозу можливості виникнення надзвичайних ситуації державного рівня, а також у разі раптового її виникнення;

режим надзвичайної ситуації – у разі виникнення надзвичайних ситуації і під час ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій.

режим надзвичайного стану – встановлюється відповідно до Закону України «Про правовий режим надзвичайного стану».

В органах ДСНС з метою запобігання виникненню НС, ліквідації НС та їх наслідків здійснюються:

у режимі повсякденного функціонування:

моніторинг техногенної та природної небезпеки, аналіз ризику для оперативно-службової та службової діяльності органів (підрозділів) і прогнозування НС у межах відповідальності органів (підрозділів) ДСНС, визначення місць, небезпечних для несення служби прикордонними нарядами;

постійний збір і аналіз інформації;

визначення персонального складу органів управління ДСНС у надзвичайних ситуаціях;

створення, підготовка (у плановому порядку) персоналу та резервів до дій при НС, спільних дій (за потреби) із взаємодійними підрозділами ДСНС України;

раціональний розподіл засобів і ресурсів на превентивні заходи щодо зниження ризику та зменшення масштабів НС, створення відповідних резервів фінансових, матеріально-технічних та інших засобів (запасів) для ліквідації НС та їх наслідків;

участь у спільних заходах (навчаннях, тренуваннях, заняттях тощо), підбитті підсумків, проведенні спільних оперативних нарад з керівниками підрозділів ДСНС України з питань стану взаємодії та шляхів її удосконалення, узгодження спільних заходів при загрозі виникнення або виникненні НС та інших питань, що належать до повноважень ДСНС;

підтримання у готовності системи оповіщення підпорядкованих підрозділів та зв'язку із взаємодійними підрозділами ДСНС України та відповідними органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування;

підготовка органів управлінь, особового складу (в межах планів професійної підготовки) і техніки (технічних засобів) до виконання оперативно-службових (службових) завдань за умов НС;

у режимі підвищеної готовності:

виконання заходів, передбачених у режимі повсякденного функціонування та додатково:

інформування підрозділів відповідних державних органів влади та громадян про загрозу виникнення НС у межах відповідальності органів (підрозділів) ДСНС;

оповіщення по лінії оперативно-чергової (чергової) служби підпорядкованих органів (підрозділів), прикордонних нарядів про загрозу виникнення в межах їх відповідальності (районах патрулювання, маршрутах несення служби прикордонними нарядами) НС;

переведення центрів управління службою на посилений режим роботи, приведення у готовність системи зв'язку та обміну інформації;

направлення представників ДСНС відповідних рівнів до міжвідомчих оперативних штабів Кризового центру ДСНС України (за викликом);

посилення спостереження за об'єктом (територією), що загрожує виникненням НС, станом навколишнього природного середовища, обстановкою на потенційно-небезпечних об'єктах і територіях, іншими джерелами виникнення НС, а також за прилеглими до них територіями;

аналіз загальної обстановки та прогноз можливості виникнення НС, її масштабів та наслідків (обсягів можливих втрат і збитків), розрахунок часу виникнення НС;

оцінка обстановки, стану та можливостей наявних сил і засобів;

підготовка органів (підрозділів) до оперативно-службової (службової) діяльності в умовах НС;

заходи щодо захисту особового складу, територій і навколишнього природного середовища та забезпечення сталого функціонування об'єктів ДСНС;

приведення в готовність резервів до дій при НС, проведення позапланових тренувань, а у разі потреби висування сил і транспортування необхідних засобів до ймовірної зони НС організація їх всебічного забезпечення;

уточнення завдань органам ДСНС;

уточнення рішень начальників органів охорони державного кордону на охорону державного кордону та завдань підпорядкованим підрозділам з урахуванням можливих масштабів, наслідків НС, заходів щодо захисту особового складу, місць дислокації прикордонних підрозділів, техніки, озброєння, майна та документації, забезпечення сталого функціонування об'єктів ДСНС;

формування та початок роботи оперативних (ситуативних) груп реагування на НС;

у режимі надзвичайної ситуації:

своєчасне отримання інформації про виникнення НС;

оповіщення особового складу відповідним сигналом оповіщення;

оповіщення та збір керівного складу, оперативної (ситуативної) групи реагування на НС (якщо вона не розпочала свою роботу раніше), уточнення обстановки;

інформування підрозділів відповідних державних органів влади та громадян про аварії, пожежі, катастрофи, стихійне лихо та інші НС у межах відповідальності органів (підрозділів) ДСНС;

інформування особового складу (прикордонних нарядів, насамперед тих, що несуть службу в зоні НС) щодо поведінки за умов НС, що склалася;

приведення у повну готовність резервів, що залучаються до участі в ліквідації НС;

організація роботи оперативної (ситуативної) групи реагування на НС органу ДСНС;

організація взаємодії з відповідним територіальним органом ДСНС України, уповноваженим керівником робіт з ліквідації НС, Штабом з ліквідації НС залежно від рівня НС;

оперативне розгортання сил реагування та висування їх у зону НС, де вони переходять в оперативне підпорядкування керівнику ліквідації НС;

супроводження (за потреби) підрозділів ДСНС України у ході проведення спільних заходів до місця (району), де сталася НС, у межах відповідальності органів (підрозділів) ДСНС;

надання дозволу на перетинання державного кордону України у спрощеному або пріоритетному (позачерговому) порядку особами, транспортними засобами та вантажами аварійно-рятувальних підрозділів ДСНС України, які направляються для надання допомоги іноземним державам у локалізації та ліквідації наслідків НС, проведення пошуково-рятувальних робіт;

уточнення рішень начальників органів охорони державного кордону на охорону державного кордону та завдань підпорядкованим підрозділам з урахуванням обстановки, масштабів НС та її впливу на організацію оперативно-службової (службової) діяльності, а також питань взаємодії між сусідніми органами охорони державного кордону;

введення посиленої охорони державного кордону (за потреби);

визначення межі зони НС;

проведення робіт з першочергового життєзабезпечення постраждалих об'єктів ДСНС, особового складу та населення;

посилення спостереження за станом навколишнього природного середовища в зоні НС, навколо аварійних об'єктів і на прилеглий до них території, якщо вони знаходяться в межах зони відповідальності прикордонних підрозділів;

лікувально-евакуаційні, санітарно-гігієнічні та протиепідемічні заходи щодо ліквідації медико-санітарних наслідків НС, заходи щодо захисту особового складу ДСНС, надання їм іншої невідкладної допомоги за компетенцією;

локалізація та ліквідація НС спільно з Оперативно-рятувальною службою цивільного захисту НС на об'єктах, що належать до сфери управління органу (підрозділу) ДСНС, або участь у ліквідації НС на зазначених об'єктах відповідно;

забезпечення особистої безпеки особового складу під час виконання завдань з охорони державного кордону за несприятливих умов НС;

запровадження додаткових тимчасових обмежень на в'їзд і провадження робіт у прикордонній смузі та контрольованому прикордонному районі, в межах яких знаходиться район локалізації НС, якщо це не загрожує життю та здоров'ю особового складу;

надання за згодою органів фіскальної служби та компетентних органів суміжних держав дозволу на перетинання особами державного кордону України, переміщення транспортних засобів, вантажів поза пунктами пропуску через державний кордон України за наявності невідкладних обставин, пов'язаних з ліквідацією НС і їх наслідків, загрози людському життю та за відсутності загрози національній безпеці України;

проведення заходів щодо захисту особового складу (надання невідкладної допомоги) та майна підрозділів, що знаходяться в зоні НС та поблизу аварійних об'єктів (за потреби);

здійснення евакуації особового складу органів (підрозділів) ДСНС, членів їхніх сімей (інших осіб – за можливості), озброєння та боєприпасів, документів і матеріальних цінностей за межі району впливу небезпечних факторів, що виникають у результаті НС (за потреби);

участь у заходах з евакуації, які проводяться місцевими органами влади, надання допомоги підрозділам ДСНС України у проведенні евакуації постраждалих осіб, тварин, документів і матеріальних цінностей з районів НС у межах відповідальності органів (підрозділів) ДСНС;

виділення (отримання) для ліквідації НС необхідної техніки та матеріально-технічних засобів.

Під час участі у проведенні аварійно-рятувальних робіт основні зусилля сил та засобів ДСНС, задіяних у реагуванні на НС, спрямовуються на:

пошук уражених людей;

вилучення постраждалих із зруйнованих будівель та споруд;

надання постраждалим першої медичної допомоги на місці їх знаходження;
здійснення заходів щодо захисту населення та особового складу аварійно-рятувальних служб від дії вторинних факторів ураження (обмеження доступу в зону НС, здійснення карантинних та інших обов'язкових санітарно-протиепідемічних заходів);

надання першої медичної допомоги (на догоспітальному етапі) постраждалим, рятувальникам та іншим особам, які беруть участь у ліквідації наслідків НС;

забезпечення евакуації постраждалих до розгорнутих поблизу медичних формувань та лікувальних закладів з подальшою евакуацією до стаціонарних (спеціалізованих) медичних закладів для надання кваліфікованої спеціалізованої медичної допомоги;

у режимі надзвичайного стану:

Державна прикордонна служба України діє відповідно до частини другої статті 20 та частини третьої статті 20 Закону України «Про правовий режим надзвичайного стану».

Після ліквідації НС здійснюються:

ретельний аналіз дій органів управління і сил Державної прикордонної служби України, які залучались до участі з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації;

розрахунок втрат матеріально-технічних засобів ДСНС;

розрахунок потреб на відновлення інженерних споруд, матеріально-технічних засобів ДСНС;

підведення підсумків участі Державної прикордонної служби України з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації.

3.2. Управління у надзвичайних ситуаціях

Систему управління у НС складають:

органи управління;

пункти управління;

система зв'язку, оповіщення та автоматизованого управління.

Органи управління в надзвичайних ситуаціях

Органами управління в НС є:

пункти управління та центри управління НС;

спеціальна комісія з ліквідації НС;

керівник робіт з ліквідації НС;

Штаб з ліквідації НС.

Зазначені органи управління утворюються і діють відповідно до розділу VI глави 15 Кодексу цивільного захисту України.

До утворення спеціальної комісії з ліквідації НС або призначення керівника робіт з ліквідації НС організацію заходів з ліквідації НС здійснює відповідна комісія з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій (далі ТЕБтаНС).

На державному рівні створюється спеціальна Урядова комісія з ліквідації НС. Робочим органом Урядової комісії є Міжвідомчий оперативний штаб, до роботи в якому залучається представник Адміністрації ДСНС.

Керівник робіт з ліквідації НС призначається з урахуванням заздалегідь розроблених планів реагування на НС.

Під час ліквідації НС у підпорядкування уповноваженого керівника робіт з ліквідації НС переходять усі аварійно-рятувальні служби та формування, що залучаються до ліквідації НС.

Для безпосередньої організації і координації аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт з ліквідації НС створюється Штаб з ліквідації НС, який є робочим органом керівника робіт з ліквідації НС.

Домашнє завдання:

- Законспектувати матеріал уроку, переглянути матеріал за посиланням: <https://dsns.gov.ua/uk/photo/yakshho-trapivsya-zaval-u-budinku> . Основні пункти записати в зошит
- Для зворотнього зв'язку використовувати e-mail: 2573562@ukr.net